

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Історія фінансової науки»

вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробники:

**Легкоступ І.І., асистент кафедри фінансів і кредиту,
к.е.н.**

Профайл викладача:

<https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/legkostup-igor-ivanovych>

Контактний тел.:

+380954109354

E-mail:

i.legkostup@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle:

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=55>

Консультації:

**он-лайн консультації - згідно з графіком
очні консультації – за попередньою домовленістю**

1. Анотація навчальної дисципліни. Фінансова наука є порівняно новою наукою. Теорія фінансів, як і всі науки, народилася з практики. Фінансова практика на тисячоліття старше фінансової науки. Існувало безліч фінансових господарств, які розвивалися, розширювалися, хиріли і вмирали, нічого не знаючи про фінансову науку. Фінансова наука виникла пізніше інших соціально-політичних наук, її зародження більшість дослідників відносять до XV-XVI ст. Фінансова наука і фінансова література стали розвиватися з 15 століття, коли почав усталюватися новий державний лад. Історія фінансової науки – це навчальна дисципліна, яка розглядає питання історичного розвитку фінансової науки в історії людства від стародавнього світу до сучасності. Зміст курсу передбачає розгляд фінансових теорій давнини та сучасності, їх вплив на розвиток фінансів. Дисципліна «Історія фінансової науки» належить до блоку вибіркових освітніх компонент, запропонованих здобувачам освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

2. Мета навчальної дисципліни: поглиблення здобувачами знань з сучасної теорії грошей, використання фінансових відносин для подальшої їх перебудови з врахуванням ринкової орієнтації економіки України та свідомого, активного і вмілого використання передових досягнень фінансової науки.

3. Пререквізити. Дисципліна «Історія фінансової науки» вивчається у другому семестрі першого курсу паралельно з дисциплінами «Мікроекономіка» та «Гроші і кредит». Знання з даної дисципліни будуть корисні для засвоєння таких дисциплін як «Фінанси», «Фінанси домогосподарств», «Фінанси підприємств», «Податкова система», «Бюджетна система».

4. Результати навчання. Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування») вивчення дисципліни «Історія фінансової науки» сприяє поглибленню наступних компетентностей і програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК12. Здатність працювати автономно.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР23. Визначати досягнення та ідентифікувати цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
денна	I	II	3	90	2	30	-	15	-	45	-	залік
заочна	I	II	3	90	2	6	-	2	-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
Змістовий модуль 1. Фінансова наука до XX століття														
Тема 1. Вступ до курсу «Історія фінансової науки» Мета: розуміти мету і завдання курсу «Історія фінансової науки», становлення фінансової науки, напрями розвитку фінансових ідей вченими античного світу.	13	4	2	-	-	7	14	1	1	-	-	12		
Тема 2. Фінансова думка Стародавнього світу Мета: розкрити суть фінансової думки Стародавньої Індії та Стародавнього Китаю.	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12		
Тема 3. Зародження і розвиток фінансової науки у XV - XVIII ст. Мета: розкрити основні ідеї праці Ж. Бодена «Про державу», «Політичного заповіту» кардинала А. Рішельє та основні ідеї англійських вчених Т. Мена, Дж. Локк, Т. Гоббса.	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12		
Тема 4. Камералісти і класики Мета: розкрити основні ідеї Д. фон Юсті, Д. Бехера, Д. фон Зенненфельса, Д. фон Секондорфа, вчення А. Сміта про податки та Д.	13	4	2	-	-	7	13	1		-	-	12		

Рікардо «Основи політичної економії та оподаткування».												
Разом за змістовим модулем 1	52	16	8	-	-	28	53	4	1	-	-	48
Змістовий модуль 2. Фінансова думка сучасності												
Тема 5. Неокласична школа фінансової науки і кейнсіанство Мета: розкрити теорію оподаткування Д. Мілля, А. Маршалл, розвиток теорії оподаткування за економікою добробуту і теорії перекладання податкового тягаря, виникнення кейнсіанської течії.	16	6	4	-	-	6	14	1		-	-	12
Тема 6. Розвиток фінансової науки в Україні. Мета: досягнути особливості розвитку фінансової науки в Україні за часів Київської Русі, за часів Литовського князівства, за часів Запорізької січі.	11	4	2	-	-	5	12		1	-	-	11
Тема 7. Загальний огляд сучасної фінансової науки Мета: розуміти сутність та характеристику теорії неокласиків Дж. Мілля, А. Маршалла, А. Пігу, В. Парето, Г. Бекера «Економічна модель людської поведінки» та теорії недостатньої інформації.	11	4	1	-	-	6	11	1		-	-	11
Разом за змістовим модулем 2	38	14	7	-	-	17	37	2	1	-	-	34
Усього годин	90	30	15	-	-	45	90	6	2	-	-	82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Історія фінансової науки» направлена на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію кейсових завдань до відповідних тем дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1	Тема: Вступ до курсу «Історія фінансової науки». Завдання: оволодіти знаннями щодо появи деяких фінансових законів у перші роки французької революції, вчення А.Сміта до реформ економічної системи в окремих країнах Європи, ідей Т.Р. Мальтуса та введення в 1834 році в англійські закони про бідних важливих змін, поглядів представників	7	12

	старої та молодшої німецької історичної школи, складнощів фінансової освіти сучасних громадян. Фінансова реформа 1930-32 рр., труднощів фінансової стабілізації, історичного аспекту розвитку фінансової науки і практики.		
2	Тема: Фінансова думка Стародавнього світу. Завдання: оволодіти знаннями щодо фінансової думки Стародавнього Китаю, фінансової думки Стародавньої Греції та документів фінансової думки у Римській імперії.	7	12
3	Тема: Зародження і розвиток фінансової науки у XV - XVIII ст. Завдання: оволодіти знаннями щодо Нідерландської й Англійської буржуазних революції, теоретичних розробок фінансових проблем, праці У. Петті “Трактат про податки і збори”(1662), “Слово мудрим ” (1664), “Політична арифметика (1676), інтенсивної розробки принципів оподаткування і податкової справедливості, розробки проектів реформ, проектів податкових реформ у Франції від П. Буагільбера (кінець XVII ст.) до Ж. Неккера (третя чверть XVIII ст.), теорії фізіократів., твору П. Буагільбера “Докладний опис Франції в сучасне правління” (1697), теоретичних постулатів в галузі фінансової науки французького вченого Ф. Кене.	7	12
4	Тема: Камералісти і класики Завдання: оволодіти знаннями щодо теорії податків (адіння ролі доходів від державного майна (домена) і прогресуюча тенденція скорочення кількості і питомої ваги в державному бюджеті доходів від державних регалій. Трактатування державних витрат як послуг специфічного роду), Ж. Сісмонді (фінанси як засіб поліпшення життя народу. Необхідність скорочення непрямого оподаткування, встановлення неоподаткованого мінімуму, впровадження прогресивного податку тощо), впливу вчення А. Сміта на подальший розвиток фінансової науки, негативне ставлення класиків політичної економії до державного кредиту. Наукові дослідження, у яких державний кредит визнавався як важливий інститут нової епохи людського розвитку.	7	12
5	Тема: Неокласична школа фінансової науки і кейнсіанство. Завдання: оволодіти знаннями щодо А. Пігу, концепції зовнішніх (побічних) ефектів, хвилі кейнсіанської революції, А. Лернера з його концепцією “функціональних фінансів”, Е. Хансена “Економічні цикли та національний дохід ” (1958 р.), концепції американських неокейнсіанців, автоматичного застосування податкової та бюджетної політики для регулювання циклу.	6	12
6	Тема: Розвиток фінансової науки в Україні. Завдання: оволодіти знаннями щодо робіт видатного вченого, поета, письменника, громадського діяча І.Я.Франка, зацікавленості щодо питань розвитку банківської системи в Галичині, теоретико - змістовної спрямованості наукових досліджень представників української фінансової думки.	5	11
7	Тема: Загальний огляд сучасної фінансової науки. Завдання: оволодіти знаннями щодо гіпотези методологічного індивідуалізму, гіпотези максимізації власної вигоди, гіпотези заданих переваг та змінних обмежень, гіпотези релевантних альтернатив.	6	11
Усього годин		45	82

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо);
- наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали тощо);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, законодавчо-нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебіари тощо);
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної

дисципліни;

- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- тестування;
- глосарій;
- презентація і захист результатів виконаних завдань і досліджень;
- аналітичні звіти, реферати, тези доповідей;
- модульні контрольні роботи;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять - обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Вищими балами оцінюється самостійний обґрунтований погляд здобувача щодо конкретної практичної ситуації або проблеми.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Максимальна кількість балів для денної форми навчання складає: за перший модуль – 30 балів та за другий – 30 балів.

З навчальної дисципліни «Історія фінансової науки» проводиться семестровий залік в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни і в терміни, передбачені графіком освітнього процесу. У випадку отримання менше 50 балів за результатами загального підсумкового контролю, здобувач обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості.

Залікове завдання містить 2 види робіт: теоретичні питання з дисципліни та тестові завдання.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: 3 теоретичних питання (по 10 балів), 5 тестів - по 2 бали (сумарно 10).

По 10 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань у першому завданні. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та

бального оцінювання. Аналогічно виставляються бали по другому питанню.

Після підготовки здобувачем тез відповіді та розв'язання тестів відбувається його усна відповідь викладачеві. В процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

Оцінка передбачає такі знання та вміння:

Оцінка	Знання	Вміння
Здобувач:		
5 (відмінно) A (90 – 100)	- має всебічні та глибокі знання навчального матеріалу за програмою дисципліни; - засвоїв знання щодо теоретичних засад функціонування системи фінансових взаємозв'язків; - глибоко розуміє основну літературу та сучасні публікації з проблем функціонування та розвитку фінансових відносин на макро-, мезо- і мікрорівні.	- вміє використовувати додаткову літературу, грамотно викладати програмний матеріал; - дає вичерпні, повні, грамотні відповіді на програмні запитання; - демонструє навички творчого мислення.
4 (дуже добре) B (80-89)	- показав повні знання навчального матеріалу за програмою курсу, здатний до їхнього поповнення та оновлення в процесі подальшого навчання і практичної діяльності; - опрацював основну літературу, ознайомився з додатковою літературою, рекомендовану програмою.	- успішно виконав передбачені програмою практичні завдання без суттєвих зауважень; - вміє використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
4 (добре) C (70-79)	- показав достатні знання навчального матеріалу за програмою курсу, має здатність до їхнього поглиблення в процесі подальшого навчання та практичної діяльності; - опрацював основну літературу, рекомендовану програмою.	- вдало виконав передбачені програмою завдання без критичних зауважень; - здатний використовувати на практиці програмні настанови, розв'язувати тестові завдання.
3 (задовільно) D (60-69)	- має достатні знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання й наступної роботи за спеціальністю; - ознайомився з основною літературою,	- виконав завдання в межах програмних вимог; - допускає неточності при розв'язанні тестів.

	яка рекомендована програмою.	
3 (задовільно) Е (50-59)	– має знання тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє подальше навчання; – ознайомився з основною літературою, яка рекомендована програмою.	– виконав завдання в межах програмних вимог; – допускає упущення, неточності та помилки при розв'язанні тестів; – не може пов'язати теоретичний матеріал з практичними ситуаціями.
2 (незадовільно) з можливістю перескладання FX (35-49)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає грубі помилки у відповідях; – має недостатній рівень знань для самостійного оволодіння програмним матеріалом без додаткової підготовки.	– допускає принципові помилки під час вирішення передбачених програмою завдань; – показує невміння орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.
2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом F (1-34)	– не володіє системою знань навчального матеріалу дисципліни; – допускає неприпустимі помилки у відповідях; – має рівень знань, який не дозволяє самостійно оволодіти програмним матеріалом і вимагає додаткового прослуховування навчальної дисципліни.	– не вміє вирішувати передбачені програмою завдання; – не вміє орієнтуватися в основній літературі і нормативних матеріалах.

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)							Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
7,5	7,5	7,5	7,5	15	7,5	7,5	40	100

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

7. Рекомендована література - основна

1. Андрущенко В.П. Фінансова думка Заходу ХХ сторіччя: монографія. Львів: Каменяр, 2000. 303 с.
2. Бак Н.А. Податкова система. Фінанси, банківська справа та страхування. Грошовий обіг і публічні фінанси: підручник для бакалаврів / за ред. проф. П.О. Нікіфорова, доц. Н.А. Бак. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 296 с.
3. Бак Н.А. Податкова система України: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. 142 с.
4. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. Вступ до фінансової науки. К.: Либідь, 2020. 654 с.
5. Булеєв І.П., Пілецька С.Т., Коритько Т.Ю., Гаврікова А.В. Гроші та кредит: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. 120 с.
6. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 432 с.
7. Історія фінансової науки: навч. посіб. / Жаворонок А.В., Федішин М.П., Ковальчук Н.О., Полагин Д.Д. Чернівці: ЧНТУ, 2019. 210 с.
8. Історія економічних вчень: підруч. За ред. В. Базилевича. К.: Знання, 2014. 1300 с.
9. Ковальчук С.В., Форкун І.В. Фінанси. навч. посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2005. 568 с.

10. Коропецький І.С. Українські економісти XIX століття та західна наука. Київ: Либідь, 1993. 192 с.
11. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навчальний посібник. К. : ЦУЛ, 2012. 416 с.
12. Фінанси: підручник / І. О. Лютий, С. Я. Боринець, З. С. Варналій та ін.; за ред. д. е. н., проф. І. О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра, 2017. 728 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Пошукова система GOOGLE АКАДЕМІЯ. URL: <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=uk>
2. Український лінгвістичний портал «Словники України». URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
3. Проект „Відкритий світ інформаційних технологій”. URL: <http://idea-ukraine.org/>
4. Веб-сайт Національної парламентської бібліотеки України (Київ). URL: <https://nlu.org.ua/>
5. Веб-сайт Книжкової палати України імені Івана Федорова (Київ). URL: <http://www.ukrbook.net/>
6. Веб-сайт „Бібліотеки в мережі Internet”. URL: <http://library.zntu.edu.ua/res-libr-el.html>
7. Веб-сайт Бібліотеки Конгресу США. URL: <https://www.loc.gov/>
8. Веб-сайт Національної бібліотеки Франції. URL: <https://www.bnf.fr/fr21>
9. Система дистанційного навчання «MOODLE» Чернівецького національного університету. URL: <https://moodle.chnu.edu.ua/>